

Lex loci Protectionis, Opportunity or Challenge?

Fatemeh Sadat Iravan Mohajeri* | Ph.D, Private Law, Tarbiat Modares University,
Tehran, Iran

Abstract

The applicable law in intellectual property lawsuits is one of the new topics in the field of conflict of laws and has recently attracted the attention of legal scholars. Actually, many of the questions in this field are still vague and controversial, and no precise answer can be found. One of the most challenging issues related to the applicable law in these lawsuits are the conflict of law rules and in particular “the Lex Loci Protectionis” which is based on the principle of territoriality as the most important feature. Moreover some new questions as to whether the territoriality principle is appropriate for transnational infringement of intellectual property rights were raised. Given the short history of this issue in international legal documents, the lack of relevant legal rules in Iranian law is no surprise. In this article, we seek to answer two main questions. In general, and in accordance with international regulations, is the Lex Loci Protectionis recognized as a general conflict of law rule for intellectual property lawsuits? If so, is such a conflict of law rule appropriate for Iran's legal system as a developing country.

Keywords: Applicable Law, Intellectual Property Lawsuits, Principle of Territoriality, Lex Loci Protectionis, Iranian Law

* Corresponding Author: iravani.m@gmail.com

How to Cite: Iravan Mohajeri, F. (2021). The Base of the Country of Protection in Intellectual Property Rights, Opportunity or Challenge. Private Law Research, 10(36), 9-37. doi: 10.22054/jplr.2022.56715.2494

قاعده کشور محل حمایت در حقوق مالکیت فکری: فرصت یا چالش؟

دکتری حقوق خصوصی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

فاطمه سادات ابروانی مهاجرانی *

<https://orcid.org/0000-0002-3781-1371>

چکیده

قانون حاکم در دعاوی مالکیت فکری از جمله مباحث جدید در حوزه تعارض قوانین بوده و به تازگی مورد توجه دانشمندان حقوقی قرار گرفته است. طبیعتاً بسیاری از پرسش‌ها در این زمینه مبهم و محل نزاع دانشمندان بوده و پاسخ دقیقی برای آن نمی‌توان یافت. از جمله مباحث چالش‌برانگیز در رابطه با قانون حاکم در این دعاوی، قواعد حل تعارض قابل اعمال در این خصوص و به‌ویژه قاعده «قانون کشور محل حمایت» است که بر مبنای اصل سرزمینی بودن به عنوان مهم‌ترین ویژگی، استوار است. با توجه به سابقه کوتاه طرح این موضوع در اسناد و مقررات حقوقی بین‌المللی، فقدان قواعد حقوقی مرتبط در حقوق ایران خالی از شگفتی است. در این مقاله به دنبال پاسخ به دو سؤال اصلی هستیم. اول این که به‌طور کلی و با بررسی مقررات بین‌المللی آیا قاعده کشور محل حمایت، یک قاعده عمومی حل تعارض برای دعاوی مالکیت فکری است؟ در صورت مثبت بودن پاسخ، آیا چنین قاعده حل تعارضی برای نظام حقوقی ایران به عنوان یک کشور در حال توسعه، مناسب است؟

کلیدواژه‌ها: قانون حاکم، دعاوی مالکیت فکری، اصل سرزمینی بودن، قاعده کشور محل حمایت، حقوق ایران

مقدمه

یکی از مهم‌ترین مسائلی که در زمینه قانون حاکم در دعاوی حقوق مالکیت فکری مطرح است، مربوط به قانون حاکم بر نقض (غیرقراردادی) حقوق مالکیت فکری است.^۱ ممکن است نقض در یک کشور و یا هم‌زمان در بیش از یک کشور اتفاق بیوفتد، مثل کتابی که نسخه‌های کپی آن بدون اجازه در چند کشور به طور مثال در کشورهای اتحادیه اروپا منتشر می‌شود.

در این وضعیت دادگاه کدام قانون را اعمال خواهد کرد؟ قانون محل اقامت طرفین؟ قانون محل اولین انتشار؟ قانون محل وقوع نقض؟ اگر قانون محل وقوع نقض ملاک باشد و نقض هم‌زمان در چند کشور اتفاق افتاده باشد راه‌حل چیست؟

خصوصاً اینکه دعاوی مالکیت فکری به دلیل ماهیت ویژه‌ای که دارند مسائل و چالش‌های بیشتری نسبت به دعاوی اموال فیزیکی خواهند داشت. تفاوت قوانین ماهوی کشورهای مختلف یکی از دلایل پیچیدگی این دعاوی است؛ برای مثال عملی که در یک کشور نقض حق محسوب می‌شود ممکن است در کشور دیگر اساساً نقض حق به حساب نیاید. در ادبیات موجود صرفاً مقالاتی با عنوان قانون حاکم بر دعاوی نقض حقوق مالکیت فکری وجود دارد، اما هیچ منبعی تاکنون به مطالعه قاعده حل تعارض ویژه در حقوق مالکیت فکری در اسناد بین‌المللی و اصول حقوقی و بررسی تحلیلی مصلحت حقوقی اعمال این قاعده در نظام حقوقی ایران نپرداخته است؛ بنابراین در این مقاله ابتدا با بررسی اسناد و اصول حقوقی بین‌المللی مرتبط، به دنبال این هستیم که دریابیم آیا قاعده کشور حمایت‌کننده^۲ به عنوان یک قاعده حل تعارض جهانی و رایج در این دعاوی به رسمیت شناخته شده است؟ بعد از بررسی در سطح بین‌المللی، نظام حقوقی ایران را در دو مرحله بررسی می‌نماییم؛ ابتدا وضعیت موجود را از لحاظ امکان یافتن پایگاه قانونی برای این قاعده در مقررات موجود مطالعه نموده و سپس صلاحیت اعمال این قاعده را در نظام حقوقی ایران با در نظر گرفتن شرایط و موقعیت کشور از لحاظ اقتصادی و سطح توسعه یافتگی بررسی خواهیم کرد.

۱. قاعده قانون کشور اعطاکننده حمایت به عنوان قاعده عمومی

۱. پس از این برای سهولت در استعمال به جای عبارت دعاوی نقض غیرقراردادی، از عبارت دعاوی نقض استفاده می‌کنیم.

هرچند همچنان این موضوع که آیا قاعده قانون کشور اعطاکننده حمایت یک قاعده تحکیم شده در کنوانسیون‌های بین‌المللی است^۱ و اینکه آیا باید به آن به‌عنوان یک قاعده الزام آور نگریست یا خیر اختلاف نظر وجود دارد،^۲ اما در عمل، تعداد زیادی از کشورها مانند سوئیس، بلژیک و ایتالیا^۳ که عضو معاهدات برن، پاریس، یا تریس نیز هستند، قانون کشور حمایت‌کننده را اعمال می‌کنند. توجه اعمال این قاعده را نیز این می‌داند که هدف اصل سرزمینی بودن این حقوق و اصل رفتار ملی با اعمال این قاعده به طور کامل تأمین می‌گردد.^۴ در تقریرات موجود و مطابق بررسی‌های بین‌المللی،^۵ قاعده قانون کشور حمایت‌کننده به عنوان یک قاعده استاندارد بین‌المللی که قانون حاکم بر نقض حق مالکیت فکری را مشخص می‌کند، غیرقابل انکار است و در عرصه بین‌المللی نسبت به صحت اعمال قاعده قانون کشور حمایت‌کننده نسبت به نقض حقوق مالکیت فکری با توجه به ابتدای این حقوق بر اصل سرزمینی بودن تردیدی وجود ندارد، اما ادبیات نگارشی اسناد و اصول حقوقی بین‌المللی و برخی جزئیات آن ممکن است با یکدیگر متفاوت باشد.^۶

۱. در رابطه با اینکه اگر یک مال فکری در چند کشور حمایت شود، وضعیت کشور اعطاکننده حمایت چیست راه‌حل ثابتی وجود ندارد و سازمان جهانی مالکیت فکری در پی یافتن راه‌حل در این خصوص است و برای مثال پروفیسور گینزبرگ راه‌حل سلسله مراتبی را در این خصوص برگزیده است:

Professor Ginsburg's Report submitted at the Wipo Group of Consultants on Private International Law and Copyright (Geneva, Dec.1998), <http://www.wipo.org/eng/meetings/1998/gcpic/doc/gcpic-2.doc>

2. Eechoud, M Van. "Choice of Law in Copy right and Related Rights, Alternatives to the Lex Protectionis", 2003, pp. 95-127

3. Article 110 (1) of 1987 Swiss Private International Law Act, Article 93 the 2004 Belgian Private International Law Act, and Article 54 of 1995 Italian Private International Law.

4. Pertegass Sender, Marta. *Crossborder Enforcement of Patent Rights, an analysis of the interface between intellectual property and private international law*, (Oxford: Oxford University Press, 2002), p. 239.

5. Kono, Toshiyuki; Jurcys, paulius. "General Report" in Toshiyuki Kono (ed), *Intellectual property and Private International Law, Comparative Perspectives*, (Oxford: Hart Publishing, 2012), p. 163

6. Bonomi, Andrea; Volken, Paul. *Yearbook of Private International Law*, (Switzerland: Sellier, 2007), pp. 92-93

برای مثال ماده ۸ کنوانسیون رم دو مقررده داشته است: تعهدات غیرقراردادی که ناشی از نقض حقوق مالکیت فکری هستند تحت حاکمیت قانون کشوری است که حمایت از آن درخواست شده است یا ماده ۳۰۱ اصول ای. ال. آی مقرر داشته است که نقض حقوق مالکیت فکری و خسارات ناشی از نقض تابع قانون کشور حمایت‌کننده است. ماده

۲. آیا کنوانسیون برن حاوی قاعده قانون کشور حمایت‌کننده به‌عنوان یک قاعده عمومی است؟

دعاوی نقض در حقوق مؤلف دعاوی رایجی هستند که با توجه به عدم وجود رابطه قراردادی و فقدان پیش‌بینی نقش قانون حاکم و سهولت امکان نقض این اموال، پررنگ‌تر به نظر می‌رسد. در این خصوص کنوانسیون برن حاوی مقرراتی است که ادعاهایی در خصوص برداشت قاعده قانون کشور اعطاکننده حمایت به‌عنوان یک قاعده حلّ تعارض از آن مطرح گردیده که در ذیل به بررسی آن‌ها می‌پردازیم. در این خصوص، ماده ۵ این کنوانسیون از اهمیت زیادی برخوردار است.

۱-۲. ماده ۱-۵ اصل رفتار ملی و قلمروی حقوق اعطایی طبق اصل رفتار ملی دادگاه‌ها اصولاً تمایل به اعمال قواعد رایج حقوق بین‌الملل مانند قانون کشور دادگاه رسیدگی‌کننده و قانون کشور مبدأ را دارند. در خصوص حقوق مؤلف این اصول بیشتر در کنوانسیون‌های بین‌المللی حقوق مؤلف و به‌طور ویژه در کنوانسیون برن بیان شده‌اند.^۱ تفسیر اصل رفتار ملی در کنوانسیون برن به مفهوم قاعده حلّ تعارض که اعمال و حکومت قاعده قانون کشور حمایت‌کننده را ایجاب می‌کند، توسط برخی دانشمندان حقوقی حمایت^۲ و مورد مخالفت برخی دیگر قرار گرفت.^۳ بند ۱ ماده ۵ کنوانسیون برن مقرر داشته است: مؤلفین در رابطه با آثار صورت گرفته تحت حمایت این کنوانسیون باید از همان حمایتی که سایر کشورهای عضو (نه کشور متبوع) به اتباعشان اعطا کرده یا در آینده اعطا خواهند کرد، بهره‌مند شوند. طبق اصل رفتار ملی (ماده ۱-۵) هر کشور عضو باید به نویسندگان خارجی (اتباع سایر کشورهای عضو) همان حقوقی را اعطا کند که به اتباع ملی خود اعطا می‌کنند،

۳:۶۰۱ اصول کلیه قاعده قانون کشور حمایت‌کننده را به عنوان قاعده عمومی حاکم بر نقض حقوق مالکیت فکری تعیین کرده است.

1. Lipstein, K. *Principles of the Conflict of Laws, National and International*, (The Hague/Boston/London, 1981), pp.94-98, 107-112
2. Ulmer, Eugen. *Intellectual Property Rights and The Conflict of Laws: A Study Carried out For The Commission of The European Communities, Directorate-General for International Market and the Conflict of Laws*, (Berlin: Springer 1978), pp. 11-12.
3. Echoud, M Van. *Choice of Law in Copyright and Related Rights, Alternatives to the Lex Protectionis*, 200۳, pp.125-126

اما آیا این یک قاعده حل تعارض است؟ این تفسیر موافقان و مخالفانی دارد. مخالفان معتقدند در واقع اصل رفتار ملی قانون حاکم را تعیین نمی‌نماید، بلکه این اصل بیشتر مرتبط با وضعیت خارجی بیگانگان از لحاظ برابری از حقوق مساوی با اتباع داخلی است و نه قاعده حل تعارض،^۱ اما برخی دیگر، اصل رفتار ملی را یک قاعده تعارض قوانین به شمار می‌آورند^۲ که منتهی به اعمال قانون کشوری می‌شود که باید حقوق اتباع آن را به‌طور یکسان برای سایرین هم در نظر بگیریم، اما با تدقیق در کنوانسیون‌های بین‌المللی که دربردارنده این اصل هستند درمی‌یابیم که صرفاً صحبت از حقوق مساوی اتباع بیگانه با اتباع داخلی شده است و هیچ صحبتی از قانون حاکم نیست. مضافاً اینکه در جایی که حقوق اتباع داخلی کمتر از استاندارد باشد اصل رفتار ملی اعمال نمی‌شود، حال آنکه اگر این اصل یک قاعده حل تعارض بود، باید در این خصوص نیز اعمال می‌گردید.^۳

۲-۲. ماده ۵-۲ کنوانسیون برن

مطابق ماده ۲-۵ انتفاع از این حقوق و اعمال آن‌ها نباید منوط به هیچ تشریفاتی باشد. چنین حمایت و انتفاعی مستقل از حمایت اعطایی کشور مبدأ است، اما برخی در تفسیر این بند از ماده ۵ معتقدند ماده ۲-۵ یک قاعده حل تعارض (قانون حاکم) است که منتهی به اعمال قانون کشوری می‌شود که حمایت از آن درخواست شده است، اما این تفسیر نیز با ابهام مواجه بوده و به دلایل پیش گفته نمی‌توان پاسخی قطعی داد.^۴ در واقع برخی با تفسیر بند ۲ ماده ۵ کنوانسیون برن با اعتقاد و استناد به اصل سرزمینی بودن، این ماده را حاوی قاعده حل

1. Lucas, Andre. *Private International Law Aspects of the Protection of Works and Subject Matter of Related Rights Transmitted Over Digital Network*, (Wipo, 2001), p. 3.

2. Drexl, Josef; Kur, Annette. *Intellectual Property and Private International Law: Heading for the Future*, 2005), pp. 151 & 152 – 165 & 166.

3. Torremans, Paul; L. C. *Intellectual Property and Private International Law*, 5 EUR. INTEL. PROP. REV, 2006, P. 312.

4. Dinwoodie, Graeme B. "Developing a Private International Intellectual Property Law: The Demise of Territoriality?", *William & Mary Law Review*, (Oxford Legal Studies Research Paper No. 52/2009), P. 717.

تعارض دانسته‌اند،^۱ اما با بررسی‌های صورت گرفته در منابع^۲ و آرای موجود از جمله «دعوی ایتار»^۳، این ماده حاوی هیچ قاعده حل تعارضی نیست و صرفاً به اصل رفتار ملی اشاره دارد. اصل رفتار ملی در سایر اسناد بین‌المللی مرتبط مانند کنوانسیون پاریس و موافقت‌نامه تریپس هم تصریح شده، اما در هیچ یک به هیچ قاعده حل تعارضی که منتهی به یک قانون مشخص شود اشاره نشده است و همان‌طور که گفته شد، صرفاً به میزان و چگونگی حمایت از این جهت که کمتر از اتباع داخلی نباشد پرداخته است و نه اصل حمایت.^۴ عده‌ای محدود نیز معتقدند که ماده ۵-۲ کنوانسیون برن هم دربردارنده قاعده قانون کشور محل حمایت و هم قانون کشور محل رسیدگی^۵ است. دادگاه عالی انگلیس «جایی که حمایت از آن درخواست شده را محلی که روند رسیدگی در آن آغاز گردیده است، تفسیر نموده است» که همان قاعده قانون کشور محل رسیدگی (دادگاه رسیدگی کننده) است، اما به نظر می‌رسد چنین تفسیری از محل درخواست حمایت ماهیت سرزمینی حقوق مؤلف را زیر سؤال ببرد؛ چراکه تأکید این ماده بر اصل سرزمینی بودن حقوق مؤلف است و بنابراین این اصل قاعده قانون کشور محل حمایت را تقویت می‌کند؛ بنابراین چنین تفسیری از ماده ۵-۲ کنوانسیون برن نادرست به نظر می‌رسد؛^۶ لذا نکته مهم دیگر در رابطه با ماده ۲-۵، اینکه این ماده نمی‌تواند یک قاعده صلاحیتی نیز نمی‌تواند باشد.^۷ برای مثال ممکن است اثری که طبق قانون فرانسه حمایت می‌شود در دادگاه‌های انگلیس مطالبه و طرح دعوی شود؛ لذا دیدگاهی که تأیید اکثریت را به همراه دارد آن است که ماده ۵-۲ کنوانسیون برن به هیچ‌وجه حاوی قاعده حل تعارض نیست و صرفاً به اصل رفتار ملی مذکور در سایر کنوانسیون‌ها می‌پردازد.

1. Xalabarder, Raquel. "Copyright: Choice of Law and Jurisdiction in the Digital Age", *Annual Survey of International & Comparative Law*: Vol. 8: IsS. 1 (2002), p. 83.

2. Eechoud, M Van. *Choice of Law in Copyright and Related Rights, Alternatives to the Lex Protectionis*, (2003), pp.125-126.

3. *Itar-Tass Russian News v. Russian Kurier*, 153 F.3d 82 (2d Cir. 1998)

4. Dinwoodie, Graeme B., *Op.cit*, P: 716.

5. *Lex Fori*

6. Holden, Adam. "When in Rome (II): Jurisdiction, Choice of Law and Foreign Copyright Infringement in New Zealand Courts", *Auckland University Law Review*, Vol. 22 (2016), pp. 199-200.

7. Ginsburg, Jane. "Private International Law Aspects of the Protection of Works and Objects Related Rights Transmitted Through Digital Networks", *Colum Journal of Law and Arts*, (2015), p. 34.

۳. قاعده قانون کشور اعطاکننده حمایت به عنوان قاعده عمومی حاکم بر نقض حقوق مالکیت فکری طبق کنوانسیون رم ۲

مقررات کنوانسیون رم ۲ که در ۱۱ جولای ۲۰۰۷ تصویب و در ۱۱ ژانویه سال ۲۰۰۹ لازم الاجرا شد، در خصوص قانون حاکم بر دعاوی نقض حقوق مالکیت فکری بیشترین قابلیت اعمال را دارد. این مقررات شامل قواعد یکپارچه انتخاب قانون است که جایگزین قواعد انتخاب قانون ملی دولت‌های عضو شده است.^۱

هر قانونی که توسط این معاهده مشخص شده باشد اعمال خواهد شد (ماده ۳ معروف به اصل جهانی)، اما در عین حال قواعد این کنوانسیون محدود هستند و نسبت به موضوعاتی که تحت شمول کنوانسیون نیست قواعد انتخاب قانون ملی اعمال خواهد شد. در واقع مقررات معاهده رم ۲ از دو دسته تشکیل شده است: دسته اول که عامل ارتباطی را عناصر مادی تشکیل می‌دهد، مانند محل وقوع خسارت و دسته دوم که عامل ارتباطی غیرمادی است مانند تراضی طرفین.^۲

۳-۱. رژیم ویژه کنوانسیون رم ۲ در دعاوی نقض حقوق مالکیت فکری

ماده ۸ کنوانسیون رم ۲ رژیم ویژه‌ای را برای قانون حاکم بر تعهدات غیرقراردادی حقوق مالکیت فکری انتخاب نموده است که به عنوان یک اصل جهانی شناخته شد. طبق این اصل که به اصل قانون کشور محل حمایت معروف است،^۳ تعهدات غیرقراردادی که ناشی از نقض حقوق مالکیت فکری هستند تحت حاکمیت قانون کشوری است که حمایت از آن درخواست شده است.^۴ ماده ۸ کنوانسیون رم ۲ در رابطه با نقض حقوق مالکیت فکری است، اما این ماده بدون این که به چالش‌های مسائل اساسی از جمله وجود، مالکیت و اعتبار این حقوق بپردازد قانون کشور حمایت‌کننده را نسبت به تمام مسائل مربوط

1. Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II) [2007] OJ L199/40.

۲. عاشوری، مهدی. تعارض قوانین در مسئولیت خارج از قرارداد، با مطالعه تطبیقی در حقوق ایران و فرانسه، (تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۹)، ص. ۳۰۷.

3. Lex Protectionis

4. Garcimartin Alfareze, Francisco J. *The Rome II Regulation : on the Way Toward a European Private International Code*, (The European Legal Forum (E) 3-2007), p. 87.

به نقض حقوق مالکیت فکری قابل اعمال می‌داند، اما سؤال اساسی این است که قلمروی حقوق مالکیت فکری مندرج در این مقررات کدام است؟ به عبارت دیگر مطابق ماده ۸ این مقررات کدام حقوق جزء حقوق مالکیت فکری به‌شمار می‌روند؟ ماده ۲۶ در این خصوص اشاراتی نموده است: «هدف این مقررات از عبارت حقوق مالکیت فکری اینگونه می‌تواند تفسیر شود: حقوق مؤلف و حقوق مرتبط، حق ویژه برای حمایت از داده‌ها و حقوق مالکیت صنعتی»^۱ که به نظر می‌رسد تفسیر مضیق این ماده با عنایت به عضویت اتحادیه اروپا در موافقتنامه تریپس و جامعیت این موافقتنامه مناسب نیست. البته این موضوع می‌تواند همچنان محل اختلاف و بحث باشد، اما دیدگاه رایج این است که مقررات کنوانسیون رم ۲ باید نسبت به نقض سایر حقوق که تحت حمایت قوانین داخلی کشورهای عضو هستند، نیز اعمال شود.^۲ مانند حقوق مربوط به تصویر یک شخص مشهور که برخی کشورها آن را در زمره حقوق مالکیت فکری می‌آورند.

۴. قاعده قانون کشور اعطاکننده حمایت به عنوان قاعده عمومی حاکم بر نقض حقوق مالکیت فکری طبق اصول کلیپ

اصول کلیپ^۳ مانند کنوانسیون رم^۲ به قاعده کشور محل حمایت به عنوان قاعده اصلی می‌نگرد، اما نسبت به این معاهده نوآوری‌هایی دارد. قسمت دوم ماده ۳:۶۰۱ قاعده حاکم بر دعوای نقض و دعوای خسارت را از هم تفکیک نموده است.

۴-۱. قاعده عمومی حاکم بر نقض حقوق مالکیت فکری

در واقع نگارش ماده ۳:۶۰۲ همانند ماده ۵ (۲) کنوانسیون برن است، اما کنوانسیون برن عبارت «کشوری که حمایت از آن در خواست شده است» را به کار برده است. با توجه به تأخر زمانی انتشار اصول کلیپ نسبت به کنوانسیون برن به نظر می‌رسد در این اصول تعمداً

1. Waelde, Charlotte; Brown, Abbe; Kheria, Smita. *Contemporary Intellectual Property: Law and Policy*, forth edition, (Oxford: 2016), p. 987.

2. Engelen, Dick van. "Jurisdiction and Applicable Law in Matters of Intellectual Property", *Electronic Journal of Comparative Law*, vol. 14. 3 (2010), pp.13-14

۳. گروه اروپایی ماکس پلانک برای تعارض قوانین در حقوق مالکیت فکری که به صورت مخفف اصول کلیپ نامیده شده، مجموعه اصولی را راجع به صلاحیت بین‌المللی، قانون حاکم و شناسایی و اجرای آرای خارجی در موضوعات مالکیت فکری برای استفاده دانشمندان حقوقی در این حوزه منتشر نموده است.

از این عبارت استفاده شده تا از تفسیر غلط به دادگاه رسیدگی کننده که از عبارت مندرج در کنوانسیون برن برداشت می شود جلوگیری و آن را اصلاح نماید؛ زیرا فلسفه وجودی قاعده قانون کشور دادگاه رسیدگی کننده را زیر سؤال می برد. قاعده عمومی مندرج در ماده ۳:۶۰۱ برای تمام انواع حقوق مالکیت فکری خواه از طریق ثبت ایجاد شده و نیازمند ثبت باشند مانند حق اختراع، خواه بدون نیاز به ثبت قابل حمایت باشند، مانند حقوق مؤلف، قابل اعمال است.

۴-۲. قاعده عمومی حاکم بر خسارات ناشی از نقض حقوق مالکیت فکری
این اصول در ماده ۳:۶۰۵ و ۳:۶۰۶ مقرر نموده است که در ارتباط با خسارات، قاعده قانون کشور حمایت کننده را به نفع قانون منتخب طرفین می توان کنار گذاشت. در واقع اصول کلیپ با تفکیک مفهوم نقض مندرج در ماده ۳:۶۰۱، رژیم های قانونی متفاوتی را قابل اعمال می داند که مطابق آن آزادی اراده طرفین در بحث خسارات به رسمیت شناخته شده است.

۵. قاعده قانون کشور اعطاکننده حمایت به عنوان قاعده عمومی حاکم بر نقض حقوق مالکیت فکری طبق اصول تنظیمی مؤسسه ای. ال. آی.

اصول تنظیمی مؤسسه ای. ال. آی.^۱ نیز حاوی اصولی مشابه اصول کلیپ است. در واقع این اصول قانون محل حمایت را به عنوان قاعده اصلی حاکم در دعاوی مربوط به تمام انواع حقوق مالکیت فکری می شناسد و رویکرد سرزمینی را حفظ نموده است. اصول ای. ال. آی. بین حقوق مالکیت فکری ثبت شده و سایر حقوق مالکیت فکری، تفکیک قائل شده است، اما این تفکیک صرفاً فایده تعلیمی دارد؛ زیرا تفاوت صرفاً در ترمینولوژی و نتیجه یکسان است. با مطالعه کنوانسیون ها و اصول حقوقی مرتبط در این زمینه دریافتیم که همگی آنها قاعده کشور حمایت کننده را به عنوان یک قاعده عمومی می شناسند، با این تفاوت که کنوانسیون برن در این خصوص تصریح ننموده است و هنوز بر سر قابلیت استنتاج این قاعده از مقررات کنوانسیون برن اختلاف نظر وجود دارد.

۱. این اصول توسط مؤسسه حقوقی ای. ال. آی. در تلاش برای ایجاد یک اجماع برای قواعد تعارض قوانین در حوزه حقوق مالکیت فکری تنظیم شده اند (ALI Principles).

۶. پایگاه قاعده کشور محل حمایت در مقررات موجود در حقوق ایران

با توجه به عمومیت قاعده کشور محل حمایت، اکنون به دنبال بررسی صلاحیت اعمال این قاعده در رابطه با دعاوی مطروحه در ایران هستیم. متأسفانه حقوق بین‌الملل خصوصی ایران در قانون مدنی هیچ تصریحی بر قانون حاکم و قاعده حل تعارض در دعاوی مدنی ننموده است تا بخواهد نوبت به حقوق مالکیت فکری برسد؛ بنابراین در موارد سکوت قانون ناگزیر از مراجعه به مقررات عام حقوق ایران و بررسی امکان اعمال این قواعد نسبت به موضوع حقوق مالکیت فکری هستیم.^۱ به‌طور کلی قاعده قانون کشور محل حمایت و قاعده قانون کشور محل وقوع نقض دو قاعده هستند که در اختلافات مهم‌ترین و پرطرفدارترین قواعد به‌شمار می‌آیند. البته با کمی تعمق درمی‌یابیم که در رابطه با اموال فکری قانون محل وقوع نقض همان قانون محل حمایت خواهد بود؛^۲ چرا که در کشوری که حمایتی به‌عمل نمی‌آید طبیعتاً نقضی هم صورت نمی‌گیرد؛ لذا اگرچه قانون کشوری که حمایت در آن اعطا شده و قانون کشوری که نقض در آن رخ داده به لحاظ تئوری متفاوت هستند، اما به لحاظ عملی تقریباً یکسان می‌باشند؛^۳ بنابراین شاید بتوان با یافتن قاعده محل وقوع نقض در مقررات ایران، به نوعی قاعده کشور محل حمایت را توجیه نمود.

عده‌ای معتقدند که اعمال قانون محل وقوع نقض همواره معیار مناسبی برای تشخیص قانون حاکم نیست،^۴ اما اگر قاعده‌ای وجود داشته باشد و نقایص آن با استثنائات رفع شود به مراتب بهتر از این است که هیچ قاعده ثابتی وجود نداشته باشد؛ زیرا نتیجه آن فقر رویه قضایی و عقب‌ماندگی کشور در سطح جهانی خواهد بود. بر همین مبنا برخی^۵ معتقدند

۱. در حقوق ایران تعهدات غیرقراردادی شامل دو دسته می‌شود: ۱- تعهدات غیرقراردادی ناشی از جرم؛ ۲- تعهدات غیرقراردادی مدنی. دسته اول موضوعاً از بحث این مقاله خارج است؛ بنابراین تمرکز ما در این قسمت بر قانون حاکم بر تعهدات غیرقراردادی (مدنی) حقوق مالکیت فکری می‌شود.

2. Pedro de Miguel Asensio, Conflict of laws and the internet, Edward Elgar, 2020, 4.96 - 4.99.

3. Basedow, Jürgen, Intellectual Property in the Global Arena, Mohr Siebeck, 2010, p.157-178.

4. Van Eechoud, Mireille. *CHOICE OF LAW IN COPYRIGHT AND RELATED RIGHTS; Alternatives to the Lex Protectionis*, (2003), p: 212.

۵. مقصودی، رضا. «عامل ارتباط محل سکونت عادی در قواعد حل تعارض اتحادیه اروپا و ایران»، فصلنامه پژوهش حقوق خصوصی، سال پنجم، شماره هجدهم (۱۳۹۶)، ص ۱۹۰.

می‌توان ماده ۵ قانون مدنی^۱ را با توجه به الفاظ عام به کار رفته در ادبیات این ماده، تفسیر به حکومت قانون داخلی (قانون ایران) نمود. حال ممکن است قانون ایران تصادفاً با قاعدهٔ قانون کشور اعطاکنندهٔ حمایت منطبق باشد یا نباشد. در واقع ماده ۵ قانون مدنی با شناسایی حاکمیت کلی قانون ایران بر اشخاص و وقایع محقق شده در قلمرو ایران، وقوع خسارت و ضرر در قلمرو ایران را نیز مشمول این ماده دانسته و بنابراین ضرر و خسارت وارده در ایران تابع قانون ایران خواهد بود. نتیجهٔ این تفسیر پذیرش عکس قضیه نیز هست؛ در واقع به استناد اصل مرتبط (یعنی اصل تساوی حاکمیت دولت‌ها در حقوق بین‌الملل^۲) همین حق را برای اعمال حاکمیت کشور خارجی شناخته و قانون خارجی را بر دعوی نقض مطروحه در ایران (نقض محقق شده در خارج) حاکم بدانیم.^۳ در واقع مطابق این ماده قانون مدنی بر تمام اشخاصی که در این خاک حضور دارند حاکمیت دارد و در جهت رفع مشکل تعارض قوانین، هر زمان که تردید در اجرای قانون ایران یا قانون خارجی باشد اصل بر اجرای قانون ایران دربارهٔ ساکنان آن است،^۴ اما مطابق قاعدهٔ کلی تعارض قوانین در حقوق ایران، اصل بر اعمال قوانین داخلی است و حاکمیت قوانین خارجی نیازمند تصریح می‌باشد. بر این تفسیر اشکال وارد است که با قبول آن، تنها اشخاص ساکن ایران تحت پوشش این ماده قرار می‌گیرند و اشخاص ساکن خارج کشور حتی با فرض داشتن تابعیت ایرانی نیز از حکومت قانون محروم‌اند و مشخص نیست در این موارد تکلیف دادگاه چیست؟ این رویکرد و تفسیر از مقررۀ ماده ۵ قانون مدنی اگرچه با نظریهٔ کلاسیک قانون حاکم بر الزامات غیر قراردادی (قاعدهٔ حکومت قانون محل وقوع ضرر)، هم‌خوانی دارد، اما با توجه به اینکه در آن زمان مقررات قانون مدنی بدون توجه به حقوق مالکیت فکری نگاشته شده است، تفسیری بعید به نظر می‌رسد. همچنین در راستای توجیه قاعدهٔ محل وقوع ضرر، با اشاره به وحدت ملاک ماده ۹۶۸ قانون مدنی که تعهدات قراردادی را تابع قانون محل وقوع عقد دانسته است و بدون توجه به تفاوت مبنایی میان دعاوی قراردادی و دعاوی نقض نوع دعاوی معیار تمرکز قرارداد

۱. ماده ۵: «کلیه سکنه ایران اعم از اتباع داخله و خارجه مطیع قوانین ایران خواهند بود مگر در مواردی که قانون استثنا کرده باشد.»

2. Sovereign Equality of States Principle

3. Ansong, Alex. "The Concept of Sovereign Equality of States in International Law", *Gimpa Law Review*, Volume II (2018), PP. 13-115.

۴. کاتوزیان، ناصر. *قانون مدنی در نظم کنونی*، (تهران: انتشارات میزان)، ص. ۲۸.

است)، گفته شود در دعاوی نقض نیز که معیار تمرکز نقض است؛ بنابراین محل وقوع در هر دوی این موارد می تواند معیار مناسبی در جهت تعیین قانون حاکم به حساب آید. در رد این نظریه باید گفت که این دعاوی دو مقوله کاملاً متفاوت با ویژگی های متفاوت هستند و قیاس آنها قیاس مع الفارق است. همچنین در دعاوی قراردادی طرفین قدرت پیش بینی دارند و با آگاهی و توافق می توانند با توجه به شرایط و موضوع قرارداد، قانون حاکم را انتخاب نمایند و اگر این توافق صورت نپذیرفت ماده ۹۶۸ را می توان به عنوان یک راه حل در شرایط ابهام اعمال نمود. همچنین با وجود اختلاف نظرها، گرایش بیشتر حقوق دانان به تفسیری بودن این ماده است؛^۱ بنابراین در هر شرایطی طرفین می توانند بر خلاف این ماده با یکدیگر توافق نمایند.^۲ با توجه به ملاحظات فوق، در وضعیت فعلی مقررات ایران، برای اعمال قاعده قانون کشور محل حمایت هیچ پایگاه قانونی نیافتیم؛ لذا این قاعده از مقررات فعلی قابل برداشت نیست مگر در موارد نادری که ایران به طور تصادفی کشور اعطا کننده حمایت باشد.

۷. حکومت قهری قاعده کشور اعطا کننده حمایت بر مسائل مالکانه حقوق

مالکیت فکری

همان گونه که با مطالعه مقررات رم و اصول پیشنهادی ای. ال. آی. و اصول کلیپ ملاحظه نمودیم، قانون کشور اعطا کننده حمایت به عنوان یک استاندارد و قاعده عمومی قانون حاکم در دعاوی نقض شناخته شده است، اما این قاعده در تمام کشورهای خارجی قاعده ای مورد اجماع نیست.^۳ باین حال به نظر می رسد اگرچه این قاعده در مقررات داخلی تمام کشورها تصریح نگردیده است، اما در رابطه با مسائل مالکانه حقوق مالکیت فکری قاعده ای اجتناب ناپذیر به شمار می رود؛ بنابراین در حقوق ایران نیز فقدان پایگاه برای اعمال این قاعده نباید ما را از لزوم اعمال آن نسبت به مسائل مالکانه دعوی منصرف نماید. دعوی مالکیت فکری که نسبت به اصل مالکیت و یا به عبارت بهتر مسائل مالکانه حق اختلاف وجود داشته باشد با یک دعوی نقض صرف متفاوت است و دارای پیچیدگی است.^۴

۱. جنیدی، لعیا. *قانون حاکم در داوری های بین المللی*، چاپ اول، (تهران: نشر دادگستر، ۱۳۷۶)

۲. الماسی، نجاد علی. *حقوق بین الملل خصوصی*، چاپ اول، (تهران: نشر میزان، ۱۳۸۳)، صص ۳۴۶-۳۴۷

3. Sender, Marta Pendegas. *Op.cit*, (Oxford, 2002), pp. 211-220.

4. Asensio, Pedro de Miguel. *Conflict of laws and the internet*, (Edward Elgar, 2020), 4.96-4.99

رای دادگاه مخصوص دعاوی مالکیت فکری پکن چین^۱ در سال ۲۰۱۷ دلیل خوبی برای اثبات این واقعیت است. چین از محدود کشورهایی است که اصل آزادی اراده طرفین را در دعاوی نقض حتی بعد از وقوع دعاوی نقض به رسمیت شناخته است^۲ و با توجه به ممنوعیت این حق انتخاب در معاهده رم این رأی نقطه عطفی در دعاوی نقض به شمار می‌رود. در این دعوی خواهان یک نقاش چینی بود که اثر نقاشی خود را به نام «درانکن لوتوس»^۳ در سال ۲۰۰۷ منتشر کرده بود. در سال ۲۰۱۴ خواننده دعوی، اثر وی را در یک نمایشگاه مسکو و برلین تحت نام «فری این لوتوس»^۴ به نمایش گذاشت که طبق ادعای خواهان این عمل نقض حق خواهان به شمار می‌رفته است. در این دعوی اگرچه طرفین هیچ قراردادی راجع به قانون حاکم منعقد نکردند، اما چون هر دو طرف اظهارات و دفاعیات حقوقی خود را طبق قانون چین مطرح نمودند، دادگاه چین این اقدام طرفین را به منزله انتخاب تلویحی قانون چین بعد از دعوی دانست. ممکن است تصادفاً قانون منتخب طرفین همان قانون مقر دادگاه باشد که در این دعوی اتفاق افتاد، اما چنانچه طرفین هر قانون دیگری را انتخاب می‌نمودند دادگاه آن را اعمال می‌کرد. نکته مرتبط با بحث حاضر در این رأی اینکه اختیار طرفین تنها نسبت به دعاوی نقض به رسمیت شناخته شده است و هر موضوع دیگری در رابطه با ماهیت حقوق مالکیت فکری از جمله مالکیت، محتوا، قلمرو و اعتبار این حقوق در طبقه مسائل مالکانه حقوق مالکیت فکری توصیف می‌شوند که منحصراً تابع قانون کشور حمایت‌کننده هستند و هرگونه ابراز اراده طرفین در این خصوص ممنوع است.^۵ در واقع اصل حق و نقض حق دو مسئله مستقل، اما بسیار نزدیک به هم هستند؛ بنابراین می‌توان گفت اعمال حق اختیار طرفین برای انتخاب قانون در دعاوی نقض، به معنای اعمال دو قانون مستقل است: (دپاساز)^۶ یک قانون که خارج از اراده طرفین به‌طور قهری بر مسائل مالکانه حقوق مالکیت فکری اعمال

1. Xiang Weiren v. Peng Lichong (Drunken Lotus) 2017.

۲. ماده ۵۰ قانون چین راجع به قانون حاکم بر روابط مدنی ناشی از روابط خارجی، مصوب ۲۰۱۰ (قانون تعارضات مقرر داشته است که طرفین می‌توانند قانون چین (قانون مقر دادگاه) را بعد از حدوث دعوی انتخاب نمایند تا از تعدد قوانین قابل اعمال بر دعوی جلوگیری کنند.

3. Drunken Lotus

4. Fairy in Lotus

۵. ماده ۴۸ قانون قراردادهای چین

6. Depeçage

می‌شود و قانون دیگر که با انتخاب طرفین بر نقض حاکم است.^۱ البته ممکن است تصادفاً قانون منتخب طرفین با قانون کشور حمایت‌کننده یکسان باشد که اتفاق بعیدی به نظر نمی‌رسد. به عبارت دیگر برای اصل حق، استثنائات و مدت حق و اینگونه مسائل، اعمال قانون کشور حمایت‌کننده امری اجتناب‌ناپذیر و ضروری است. فقط این قانون است که می‌تواند مشخص کند قلمروی حق چیست و تا چه زمان اشخاص ثالث باید به این حقوق به‌عنوان حق انحصاری احترام بگذارند؛ بنابراین به‌نظر می‌رسد استعمال عبارت «حاکمیت قهری قانون کشور حمایت‌کننده بر مسائل مالکانه مالکیت فکری» پاسخگوی ابهامات و فقدان مقررات مصرح در این خصوص باشد. به عبارت دیگر در مسائل مالکانه حقوق مالکیت فکری دادگاه رسیدگی‌کننده با هر قانونی، با یک بسته تعریف‌شده قانونی مواجه می‌شود که نه می‌تواند در کمیت و نه در کیفیت آن تغییری ایجاد کند. اساساً یا این حق با هر آنچه که قانون اعطاکننده برای آن شناخته است وجود دارد یا اگر دادگاه رسیدگی‌کننده بخواهد حق مالکیت فکری اعطا شده در کشور «الف» را با ویژگی‌هایی که در «ب» برای اعطای حق جدید نیاز است بسنجد، دیگر حق موصوف وجود ندارد. دادگاه وادارند حتی که در آلمان اعطا شده است را با قانون خودش (مثلاً کشور هلند)، منقضی بداند یا بالعکس (حق منقضی شده را معتبر بشناسد)؛ به عبارت ساده‌تر، هر کشوری که در زمان اعطای حق دخالت داشته است، در زمان رسیدگی نیز مقرراتش حاکم خواهد بود.

۸. تفکیک میان شناسایی حقوق تحصیل‌شده در خارج با شناسایی وجود حق در کشور دادگاه رسیدگی‌کننده

یکی از مهم‌ترین راه‌کارها در جهت توجیه قهری بودن حکومت قاعده کشور حمایت‌کننده بر مسائل مالکانه حقوق مالکیت فکری، تفکیک شناسایی حقوق تحصیل‌شده در خارج با شناسایی وجود حق در کشور دادگاه رسیدگی‌کننده است.

آیا عدم شناسایی یک حق در ایران به دلیل عدم الحاق به یک موافقتنامه صرفاً به معنای عدم شناسایی وجود آن حق در ایران است؟ یا این عدم شناسایی به خارج نیز سرایت می‌کند؟ به عبارت دیگر چون این حق در ایران وجود ندارد در خارج نیز نمی‌توان آن را به رسمیت شناخت؟ بنابراین آیا اگر یک خارجی که حقوق مالکیت فکری را در خارج از ایران مثلاً

1. Van Eechoud, Mireille. Choice of Law in Copyright and Related Rights: Alternatives to the Lex Protectionis, (Kluwer Law International B.V: 2003), p. 212.

در کشور فرانسه تحصیل نموده است و حال به هر دلیل در دادگاه‌های ایران برای حفظ حقوقش اقامه دعوا نموده، دادگاه‌های ایران، صرفاً به این دلیل که قانون ایران این حق را به عنوان حقوق مالکیت فکری نمی‌شناسد، دعوای او را محکوم به رد می‌نمایند؟ برای پاسخ باید به بحث توصیف مراجعه کنیم.

۹. توصیف

پرسش مهمی که در اینجا مطرح می‌شود این است که توصیف باید مطابق کدام قانون صورت پذیرد؟ پاسخ به این پرسش به اندازه‌ای اهمیت دارد که تعیین‌کننده نتیجه دعوی خواهد بود. در این خصوص سه روش کلی وجود دارد. اول توصیف به موجب قانون مقر دادگاه که به دلیل اینکه توصیف بر اساس قانون مقر دادگاه در شرایطی که نیازمند اعمال قانون خارجی به عنوان قانون حاکم هستیم موجب تغییر شکل تأسیسات حقوقی می‌شود مردود به نظر می‌رسد. دوم توصیف به موجب قانون سبب است که چون در سلسله مراتب حل تعارض در تعارض قوانین، توصیف مقدم بر قانون حاکم است (اگر پیش از توصیف، قانون حاکم تعیین شود به این معنا است که سابقاً قانون حاکم اجرا شده است و بنابراین توصیف بی‌معنا خواهد بود)؛ لذا این نظریه نیز مردود است.

روش دیگر توصیف که از دیدگاه نویسنده روش برگزیده و مناسب برای حقوق مالکیت فکری است، توصیف بین‌المللی حق است. در صورت وقوع یک دعوای حقوقی باید توصیف را نه بر اساس قانون مقر دادگاه، بلکه به شکل بین‌المللی و بر اساس معاهدات بین‌المللی انجام داد؛^۱ زیرا کنوانسیون‌های بین‌المللی به عنوان ابزار ایجاد حقوق مالکیت فکری به شمار می‌روند^۲ و نباید صرفاً به جهت توصیف طبق قانون مقر دادگاه و با توجه به ویژگی‌های حقوق مالکیت فکری^۳، دارنده واقعی حق را محروم از حقوق نموده و یا

1. Geller, Paul Edward. "Conflicts of Laws in Copyright Cases: Infringement and Ownership Issues", *Journal of the Copyright Society of the USA*, Vol. 51 (2004), pp. 318-325.

2. Anawalt, Howard C. "International Intellectual Property, Progress, and the Rule of Law", *Santa Clara High Technology Law Journal*, vol. 19 (2003), p. 385.

۳. در خصوص ویژگی‌های حقوق مالکیت فکری و وجوه تمایز آن با اموال فکری قبلاً در سایر منابع به تفصیل بحث شده است، از مهم‌ترین این ویژگی‌ها فقدان پایگاه فیزیکی و امکان انتقال گسترده و سریع و آسان این اموال و متعاقباً

حقوقش را با محدودیت مواجه کنیم. برای مثال اگر حق مؤلفی در خارج به وجود آمده است و دارنده حق در دادگاه‌های ایران اقامه دعوی نموده است، دادگاه ایران نباید به دلیل عدم انتشار اثر برای اولین بار در ایران که آن را از شمول حمایت حق مؤلف در ایران خارج می‌کند و یا به استناد قانون ایران آن را رد نماید؛ زیرا قاضی در مقام شناسایی وجود این حق در ایران نیست، بلکه در مقام شناسایی حق ایجادشده در خارج است. مطابق قاعده کلی تعارض قوانین و به استناد «دکترین حقوق اعطاشده»^۱ شناسایی و ایجاد حق با یکدیگر متفاوت هستند؛^۲ بنابراین برای مثال شناسایی دانش فنی یا حق بر شهرتی که در فرانسه ایجاد شده است در دادگاه‌های ایران باید ۲ مرحله را پشت سر بگذارد: ۱- اینکه آیا مطابق قانون فرانسه این حق به عنوان یک حق مالکیت فکری به رسمیت شناخته شده است؟ اگر پاسخ مثبت است قاضی وارد مرحله دوم می‌شود و باید بررسی نماید که آیا شناسایی حق ایجادشده در خارج با نظم عمومی ایران مغایرتی دارد یا خیر؟^۳ اگر خلی به نظم عمومی وارد نماید این حق قابل شناسایی و اجرا در ایران است، اما این بدین مفهوم نیست که ما معتقد به شناسایی ایجاد این حق در ایران هستیم. حتی برخی فقدان حق انتخاب قانون حاکم بر دعوی نقض را به همین دلیل فاقد توجیه قانونی دانستند؛ زیرا به اعتقاد آنها موقعیتی که قانون حاکم به واسطه توافق مشخص گردیده در مقایسه با موقعیتی که قابلیت اعمال چند قانون وجود دارد و تردید در انتخاب قانون درست وجود دارد، موقعیت بهتری را برای طرفین و همچنین دادگاه رسیدگی کننده به وجود می‌آورد و این حق انتخاب هیچ‌گونه تناقضی با اصل سرزمینی بودن ندارد؛ چراکه این اصل تنها در ارتباط با مسائل مالکانه مربوط به حق فکری

نقض این حقوق به راحتی است. علاوه بر این از یک طرف جنبه بین‌المللی با حقوق مالکیت فکری عجین شده است و از طرف دیگر اصل سرزمینی همچنان به قوت خود باقی است و این دو ایجاد پارادوکس می‌کنند.

1. vested rights Doctrine

2. Kuipers, Jan-Jopp. "Cartesio and Grunkin Paul: Mutual recognition as a Vested Rights Theory Based on Party Autonomy in Private Law", *European Journal of Legal Studies*, Vol. 2, No. 2 (2009), p. 76.

۳. ماده ۹۷۵ قانون مدنی: محکمه نمی‌تواند قوانین خارجی یا قراردادهای خصوصی را که بر خلاف اخلاق حسنه بوده و یا به واسطه جریحه‌دار کردن احساسات جامعه یا به علت دیگر مخالف با نظم عمومی محسوب شود به موقع اجرا گذارد اگرچه اجرای قوانین مزبور اصولاً مجاز باشد.

است و نه نتایج ناشی از نقض.^۱ موافقتنامه تریپس قالب حقوقی معتبر و شناخته شده در شناسایی انواع حقوق مالکیت فکری به به جهت تفاوت کشورها در این خصوص است. نسبت به اعمال قاعده کشور حمایت کننده نیز انتقاداتی وجود دارد و اعمال این قاعده در همه موارد نیز مناسب ترین قاعده نیست، اما این انتخاب و اساساً تصمیم به انتخاب قاعده جایگزین تنها در رابطه با مسائل فرعی نقض مطرح می شود نه مسائل مالکانه حق. در واقع تفکیک توصیف، راه حل مناسب تر است یعنی ما میان توصیف مسائل مرتبط به اصل نقض و توصیف مسائل مرتبط با نتایج نقض باید تفکیک قائل شویم. به این معنا که هر کدام از این مسائل قاعده حل تعارض مربوط به خودش را دارد. کشور هلند نیز چنین تفکیکی را در قانون حقوق بین الملل خصوصی اش^۲ قائل شده است. در واقع به تعبیر یکی از نویسندگان مسائل قانونی و غیر قانونی عمل ارتكابی تحت حاکمیت قانون کشور اعطا کننده حمایت خواهد بود و سایر مسائل مربوط به نقض مشمول قاعده قانون دارای ارتباط نزدیک تر.^۳ این شناسایی یک شناسایی اعلامی است و به این مفهوم نیست که چون در مقررات داخلی حقوق ایران به آن تصریح نشده است تا زمانی که قانون گذار به آن تصریح نکند قابلیت اعمال ندارد، بلکه پیشنهاد ما برای تقویت و مطابقت با استانداردهای جهانی این است که در قانون ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶ قسمتی را به قواعد حل تعارض ویژه حقوق مالکیت فکری اختصاص داده و این قاعده را نیز در آن بگنجانیم.

۱۰. لزوم اعمال قانون کشور حمایت کننده در حقوق ایران

از مطالعه اسناد و اصول حقوقی بین المللی برداشت می شود که تنها قاعده حل تعارض ویژه شناخته شده برای دعاوی نقض، قانون کشور حمایت کننده است. بدین ترتیب این بخش به دنبال بررسی قانونی لزوم اعمال قانون کشور حمایت کننده از جنبه های مختلف است تا از این طریق بتوانیم به این پرسش پاسخ داد که آیا اعمال قانون کشور حمایت کننده ایده خوبی برای دعاوی مالکیت فکری در ایران است یا خیر؟

1. Haimo, Schack. "The Law Applicable to Unregistered IP Rights After Rome II", *Ritsumeikan Law Review*, 2009, P.133

2. Dutch Private International Law, The 2001 Act Regarding Conflict of Laws on Torts

3. Van Eechoud, Mireille, Choice of Law in Copy Rights and Related Rights, Alternatives to the Lex Protectionis, Conflict Rules for Modern Copy Right and Related Rights, vol. 26 (2003), p. 212.

۱-۱۰. وحدت رویه در رسیدگی‌های بین‌المللی در نتیجه مطابقت با استانداردهای حقوقی بین‌المللی موجود

یکی از مهم‌ترین توجیحات بیان‌شده برای حمایت از این قاعده، آن است که این قاعده با مقررات بین‌المللی هم‌خوانی دارد. در واقع با توجه به اصل سرزمینی حقوق مالکیت فکری و توجهی که اسناد بین‌المللی به این اصل داشته‌اند و رژیم خاصی که معاهده رم ۲ برای دعاوی نقض این حقوق پیش‌بینی کرده است، توجه به این قاعده موجب اعمال قاعده واحد در این دعاوی و ایجاد یکپارچگی بین‌المللی در نحوه رسیدگی می‌شود.

۲-۱۰. اعمال قانون واحد بر حقوق مالکانه و دعاوی نقض

در واقع مهم‌ترین مزیتی که برای اعمال قاعده قانون کشور اعطاکننده حمایت در دعاوی نقض در نظر گرفته شده است، این است که از یک‌طرف با اعمال این قاعده بر دعاوی نقض، قانون واحد بر حقوق مالکانه و نیز دعاوی نقض حاکم می‌شود - زیرا در غیر این صورت قاضی ناچار به دپاساژ و اعمال دو قانون است - و از سوی دیگر این قاعده در مقایسه با قاعده محل وقوع نقض که در دعاوی اینترنتی می‌تواند امکان اعمال قوانین متعدد را فراهم آورد، قانون مناسب‌تری به نظر می‌رسد.

۳-۱۰. از دیدگاه دولت اعطاکننده حمایت

قاعده قانون کشور اعطاکننده حمایت که بر مبنای اصل سرزمینی بنا شده است، قاعده‌ای متناسب با نیاز دولت‌ها و همچنین حق آنها برای به رسمیت شناختن حاکمیت ملی، قوانین ملی و همچنین سیاست‌های فرهنگی ملی آنها در حوزه قانون‌گذاری است.^۱ در واقع این قاعده به کشورها کمک می‌کند تا بتوانند سیاست‌های حاکمیتی خود را دست‌کم در رابطه با اقداماتی که در جهت استفاده از حق اعطاشده در داخل مرزهایشان صورت گرفته است، اعمال نمایند.

1. Ohly, Choice of Law in Digital Environment- Problems and Possible Solutions, Drex and Kur, 2005, pp.19-20.

۱۰-۴. از دیدگاه دارنده حق

یکی از مهم‌ترین مشکلاتی که در دعاوی تعارض قوانین مالکیت فکری، دارندگان یا خواهان دعوی با آن مواجه می‌شوند موضوع قواعد حل تعارض انتخاب قانون حاکم بر دعوی است. در واقع دارندگان حق، نیاز دارند که در صورت وقوع نقض، پیش‌بینی نمایند حقوقشان مطابق کدام قانون حمایت خواهد شد؛ بنابراین دانشمندان حقوقی معتقد هستند که قواعد حل تعارض قانون حاکم باید قواعد روشن و قابل پیش‌بینی^۱ باشد.^۲

۱۰-۵. جهت حمایت از سیاست‌های حاکمیتی دولت

ممکن است شرایط شناسایی یک مال به‌عنوان مال فکری بر اساس سیاست‌ها و اهداف حاکمیتی در هر کشور متفاوت باشد، برای مثال در ایران، ماده ۵ قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶، عنصر جدید بودن اختراع را «آنچه قبلاً در فنون و صنایع پیش‌بینی شده باشد»، می‌داند. در واقع جدید بودن در سراسر جهان را معیار می‌داند (دلیل این امر می‌تواند موقعیت ایران از لحاظ فناوری باشد که کشوری واردکننده به‌شمار می‌رود)، یا استثنائات و محدودیت‌های حاکم بر شناسایی این اموال که در ایران به جهت مبتنی بودن بر قواعد فقهی و اسلامی متمایز از سایر کشورها خواهد بود؛^۳ بنابراین حمایت از سیاست‌های حاکمیتی کشورها اعمال این قاعده را ایجاب می‌کند.

۱۰-۶. از دیدگاه سرمایه‌گذارن خارجی

سرمایه‌گذار خارجی قبل از هر اقدامی به مطالعه مقررات کشور پذیرنده می‌پردازد. در واقع هیچ سرمایه‌گذاری این ریسک را نمی‌پذیرد که به انتظار نتیجه سرمایه‌گذاری‌اش در قلمروی کشوری باشد که از لحاظ مقررات حقوقی (که در واقع ابزار تضمین حقوق و سرمایه‌گذاری هستند) مبهم و غیرقابل پیش‌بینی است. در واقع سرمایه‌گذاری در این حدود و میزان (صدور و انتقال یک مال فکری و برای مثال یک فناوری پیچیده) قطعاً با یک «بیزنس پلن» آغاز

1. Clear and Predictable

2. kim, Eonsuk. Cross Border Enforcement of Patent Rights Limits and Solutions in Current Conflict of Laws Regime, 2013, p. 497

۳. حکمت‌نیا، محمود. «اصل سرزمینی مبنای نظری و آثار آن در نظام حقوق مالکیت فکری»، مجله حقوق اسلامی،

شماره ۴۸ (۱۳۹۵)، صص ۲۵ و ۲۶.

می شود که در این پلان با بیان جزئیات طرح حتی راجع به احتمال نقض حق، مقررات کشور پذیرنده در صورت اقامه دعوی نقض و غیره تصمیم گیری کرده و پس از در نظر گرفتن معیار هزینه-فایده اقدامات مرتبط جهت سرمایه گذاری انجام می شود؛ لذا اینکه قاعده کشور اعطا کننده حمایت را بر دعوی نقض حاکم دانسته شود، هم استانداردهای پیش بینی مقررات بین المللی را که سابقاً نتایج آن مشخص شده را لحاظ خواهد کرد و هم برای سرمایه گذاران با امکان بررسی مقررات واضح و روشن و قابل پیش بینی، اطمینان حقوقی به وجود می آورد و این مقررات به عنوان ابزار ترغیبی در درازمدت موجب رشد سرمایه گذاری و در نتیجه رشد اقتصادی کشور می شود.

۷-۱۰ از دیدگاه مصرف کنندگان حقوق مالکیت فکری

این قاعده برای مصرف کنندگان حقوق مالکیت فکری و یا به عبارتی ناقضان حق، در مقایسه با قانون مقر دادگاه که مطابق آن خواهان به دنبال دستیابی به بیشترین میزان خسارت و بیشترین حمایت، اقدام به اقامه دعوی در دادگاه خاصی می نماید، این مزیت را به همراه دارد که با حکومت این قاعده از مشکلات احتمالی خرید دادگاه جلوگیری می شود.

۱۱. بررسی مصلحت اعمال قاعده کشور حمایت کننده برای حقوق ایران

تا بدین جا با مطالعه اسناد و مقررات حقوقی بین المللی حکومت قاعده کشور حمایت کننده بر مسائل مالکانه، حقوق مالکیت فکری قهری دانسته شده و مزایای شناسایی قاعده کشور حمایت کننده، به عنوان یک قاعده عمومی حل تعارض در دعوی نقض بین المللی مالکیت فکری بررسی شد. حال پرسش مهمی که مطرح می گردد اینکه آیا عمومیت این قاعده برای تمام کشورها با هر سطح توسعه یافتگی مناسب خواهد بود؟ بر فرض کتابی مانند دیکشنری آکسفورد در ایران آفست می شود، صاحب اثر (مؤلف کتاب دیکشنری) به ایران آمده و دعوی نقض حقوق مؤلف را مطرح کرده و قاضی ایرانی با یک مسئله تعارض قوانین روبه رو می شود. آیا قاضی باید حقوق مؤلف خارجی را در ایران به رسمیت بشناسد یا خیر؟ در واقع پرسش اصلی این خواهد بود که کدام قانون را باید برای دعوی نقض مورد ادعا در ایران حاکم نماید. در صورت انعقاد به قانون کشور حمایت کننده، باید قانون کشور انگلیس که همان قانون کشور حمایت کننده است بر دعوی حاکم و در نتیجه نقض آن در ایران محقق دانسته شود، اما اگر قاعده کشور محل وقوع نقض (نقض ادعایی) بر دعوی حاکم دانسته

شود، قانون ایران بر دعوی حاکم بوده و در نتیجه چون این کتاب برای اولین بار در ایران چاپ نشده و ایران نیز به کنوانسیون برن نپیوسته است؛ بنابراین حمایتی نیز وجود نخواهد داشت و در نتیجه نقضی نیز تحقق نیافته است. این نتیجه‌ای است که در شرایط فعلی به نفع ایران تمام می‌شود.

۱۲-۱. قاعده کشور اعطاکننده حمایت، فرصت یا چالش؟

ممکن است برای توجیه حمایت اعطایی دلایلی مطرح شود از جمله اینکه حمایت از آثار ادبی خارجی موجب رونق گرفتن بازار نشر ایران می‌شود، اما با یک دید وسیع متوجه می‌شویم که این حمایت می‌تواند منتهی به ایراد ضرر و خسارت به فعالان و مصرف‌کنندگان داخلی گردد.

۱۲-۱. ایجاد انحصار

قائل شدن حمایت برای اموال فکری خارجی همیشه نتیجه مساعدی در رونق بازار ایران و استفاده از منافع ندارد؛ زیرا همان‌طور که بارها گفته شد مقررات حقوق مالکیت فکری ارتباط مستقیم با سیاست‌های حاکمیتی دولت‌ها دارند؛ بنابراین ممکن است برای مثال یک مالک خارجی نرم‌افزار رایانه‌ای حتی با انتقال قانونی آن به کشور مخالفت نماید (به دلیل تبعیت از سیاست‌های اتخاذی کشورش) و در نتیجه موجب ایجاد انحصار شود. همین امر می‌تواند به راحتی نظام بانکی کشور را مختل کند.

۱۲-۲. وجود تحریم‌ها

یکی دیگر از دلایل مهم متناسب نبودن این قاعده به عنوان قاعده حل تعارض در شرایط فعلی کشور، وجود تحریم‌ها است. در واقع هر کشوری خود را متعهد به تعهداتی کرده تا در مقابل بتواند به دستاوردهایی در این خصوص نائل شود، اما به دلیل وجود تحریم‌ها بسیاری از تولیدکنندگان خارجی ریسک حضور و سرمایه‌گذاری در ایران را نپذیرفته و ایران را گزینه محذوف به‌شمار می‌آورند. در حقیقت بسیاری از کشورها که حتی روابط و مناسبات سیاسی خوبی با ایران دارند، با توجه به آنکه تعاملات با آمریکا به عنوان یک قطب اقتصادی، برای آنها مزایایی دارد و ممکن است این منافع را به جهت همکاری با ایران از دست بدهند؛ بنابراین از سوددهی همکاری با ایران چشم‌پوشی می‌کنند.

۱۲-۳. تحمیل هزینه بر دوش مصرف‌کنندگان

یکی دیگر از دلایل اساسی برای عدم تناسب این قاعده با شرایط فعلی ایران، هزینه سنگینی است که در صورت شناسایی حمایت برای حقوق خارجی بر مصرف‌کنندگان و همچنین دولت تحمیل می‌شود. مثال ساده اینکه با توجه به سطح پایین ایران در رده‌بندی تولید نرم‌افزارهای رایانه‌ای، بی‌شک در قلمروی گسترده‌ای از این حوزه واردات ضرورت دارد. به تعبیر دیگر طبق مطالعات و دسته‌بندی کشورها از لحاظ سطح پیشرفت در این زمینه، تولید نرم‌افزار در کشور ایران در مرحله نوزادی است.^۱ آیا هر مصرف‌کننده عادی (مثلاً یک دانشجو که فاقد درآمد است) توان خرید یک نسخه از برنامه «ورد» یا سایر برنامه‌های کاربردی را خواهد داشت؟ در مثالی کلی‌تر مثالی کلان‌تر، بسیاری از امور مهم کشور از جمله فعالیت‌های حسابداری کلان از طریق نرم‌افزارهای جدید و به‌روز خارجی انجام می‌شود و در حقیقت بدون وجود این برنامه‌ها بسیاری از فعالیت‌های دولت عقیم خواهد ماند.

۱۲-۴. کاهش قابل توجه ارزش پول کشور در سطح بین‌المللی

ایران در سال‌های اخیر به شدت با کاهش ارزش پول در عرصه بین‌المللی مواجه شده است؛ بنابراین در این کشور که درآمد اشخاص به ریال است، خرید آثاری با ارزشی مانند دلار و یورو که ارزش آنها چیزی حدود ۴ برابر بیشتر از ریال است، به نوعی ایجاد محرومیت برای مصرف‌کنندگان داخلی خواهد بود؛ بنابراین در چنین شرایطی اتباع ایرانی نه از امکان بهره‌برداری از فناوری‌های روز در حوزه‌های مختلف از جمله نرم‌افزارهای رایانه‌ای در سطح یکسان یا قابل رقابت با نمونه‌های خارجی برخوردار هستند و نه قدرت و توان اقتصادی لازم برای تأمین هزینه‌های تحمیلی جهت خرید نمونه خارجی را دارند، پس در این وضعیت اعمال این قاعده می‌تواند حتی در برخی موارد (حوزه سلامت) خطرناک باشد و منتهی به هزینه سنگین برای دولت و مصرف‌کنندگان داخلی شود.

1. Carmel, Erran. "Taxonomy of new software exporting nations", *The Electronic Journal of Information Systems in Developing Countries*, vol. 13, issue. 2 (2003), pp. 1-6.

۱۳. زمان مناسب برای تغییر قواعد حل تعارض

قواعد حل تعارض چه زمانی باید اصلاح شوند؟ چه ارتباطی میان تغییر قوانین ماهیتی با تغییر قواعد حل تعارض مرتبط وجود دارد؟ پاسخ به این پرسش تا حد زیادی تردید را نسبت به لزوم یا عدم لزوم همگام‌سازی قواعد حل تعارض با قواعد استاندارد بین‌المللی مرتفع می‌سازد. قطعاً عدم الحاق ایران به کنوانسیون برن، دلایلی دارد که ریشه آن به سیاست‌های حاکمیتی دولت با توجه به وضعیت فعلی باز می‌گردد. در حقیقت اگر حمایت از آثار ادبی و هنری خارجی (که نتیجه اعمال قاعده حمایت‌کننده بر دعوی نقض نیز همین خواهد بود) در موقعیت اقتصادی فعلی ایران به مصلحت کشور بود، تا کنون این الحاق صورت می‌پذیرفت. ممکن است عده‌ای بر این قسمت نقد کنند که عدم الحاق ایران به کنوانسیون برن راه‌کار درست و مفیدی نبوده است.^۱ حمایت از آثار خارجی و جهت ایران را در عرصه جهانی ارتقاء داده و موجب افزایش تعاملات در این زمینه و همچنین توجه و حمایت از آثار تولیدکنندگان ایرانی در خارج از کشور می‌شود (آثار موسیقی، سینمایی و غیره).^۲ همچنین ممکن است گفته شود در زمینه حقوق مالکیت صنعتی، حمایت از مدل‌های کاربردی می‌تواند منتهی به رشد فناوری و در نتیجه رشد اقتصادی از طریق استارت‌آپ‌ها شود،^۳ اما در این خصوص باید میان منافع، اهم و مهم نمود و بررسی کرد که آیا معایب حمایت از آثار خارجی از منافع حمایت از این آثار و همچنین حمایت از آثار ایرانی در خارج کمتر است یا بیشتر؟ پیوستن به موافقتنامه تریپس به صورت خودکار الحاق به کنوانسیون برن و معاهده رم را در این خصوص به همراه دارد. با علم به تعهداتی که پیوستن به این معاهدات به همراه دارد، باید بررسی نمود که آیا در شرایط فعلی ظرفیت ایجاد چنین تعهداتی وجود دارد و به مصلحت است؟ و یا برعکس موجب پیچیده‌تر شدن روابط حقوقی و افزایش مشکلات فعالان این عرصه و همچنین مصرف‌کنندگان می‌شود؟ به نظر می‌رسد در شرایطی که کشور در موقعیت حمایت قوی در حد حمایت اعطایی کنوانسیون برن قرار داشته باشد،

۱. توسلی ناینی، منوچهر؛ جعفری، شهین. «کنوانسیون برن ۱۸۸۶ (حمایت از آثار ادبی و هنری) و مزایای الحاق ایران به آن»، پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی (فقه و مبانی حقوق اسلامی)، دوره ۵، شماره ۱۷ (۱۳۸۸)، صص: ۳۳-۲۷.

۲. در این مقاله ما به دنبال بیان مواضع موافقان و مخالفان الحاق به کنوانسیون برن نیستیم؛ زیرا از قلمروی موضوعی و کمی این مقاله خارج است.

3. Suthersanen, Uma. *Utility Models and Innovation in Developing Countries*, (International Centre for Trade and Sustainable Development (ICTSD), 2006), p. 4.

اولین اقدامی که باید صورت پذیرد الحاق به این کنوانسیون و سپس سازگارسازی مقررات حل تعارض مطابق با سطح حمایت اعطایی است. به دیگر سخن اگر قانون ایران به عنوان قانون محل وقوع نقض شناخته شود، مطابق با مقررات کنوانسیون برن، قانون ایران نیز قانون کشور حمایت کننده به شمار می‌رود و متعاقباً موظف به حمایت و شناسایی وقوع نقض است، اما در حال حاضر زمینه‌ای برای اعمال این قاعده در کشور موجود نیست. همچنین پذیرش یک قاعده ثابت برای همه شرایط، راه کار مناسبی نیست. پذیرش هر قاعده بستگی به بسترهای کشور پذیرنده از جهات مختلف سیاسی و اقتصادی دارد. در شرایط فعلی تعیین این قاعده بیشتر از اینکه کمک کننده باشد شرایط را سخت تر و پیچیده تر می‌کند. به عبارت دیگر قواعد حل تعارض نباید منجر به حمایتی افزون بر آنچه قانون ماهیتی مقرر نموده است، شود؛ بنابراین پیش‌بینی قاعده کشور اعطاکننده حمایت بدون تغییر در مقررات ماهیتی این حقوق، نتیجه‌ای جز ایجاد تکلیف برای اتباع ایرانی و به طور کلی محرومیت آنها از منابع خارجی را به دنبال نخواهد داشت.

نتیجه‌گیری

حقوق بین‌الملل خصوصی همگام با حقوق مالکیت فکری رشد نموده و بنابراین نمی‌توان انتظار داشت که دعاوی تعارض قوانین این حقوق با مراجعه به قواعد حقوق بین‌الملل خصوصی موجود به راحتی حل شود. در واقع حتی با فرض کفایت مقررات موجود هنوز ابهامات وسیعی در حل و فصل این دعاوی وجود دارد. با مطالعه اسناد و اصول حقوقی بین‌المللی موجود برای عمومیت قاعده کشور حمایت کننده به عنوان قاعده حل تعارض، در وضعیت فعلی مقررات ایران هیچ پایگاه قانونی یافت نشد، مگر در موارد نادری که ایران به طور تصادفی کشور اعطاکننده حمایت باشد، اما با انتخاب رویکرد توصیف بین‌المللی با استناد به دکترین حقوق اعطاشده، اعمال این قاعده در رابطه با مسائل مالکانه حقوق مالکیت فکری قاعده‌ای اجتناب‌ناپذیر به شمار می‌رود. همچنین پیشنهاد ما برای تقویت و مطابقت با استانداردهای جهانی این است که در قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶، قسمتی را به قواعد حل تعارض ویژه حقوق مالکیت فکری اختصاص داده و این قاعده را نیز در آن گنجانده شود، اما پرسش اساسی که طی این تحقیق بدان آن پرداخته شد اینکه قاعده کشور اعطاکننده حمایت در دعاوی نقض، برای نظام حقوقی ایران با سطح توسعه یافتگی مشخص و جایگاهش از لحاظ تولید فناوری یک فرصت خواهد بود یا چالش؟

در واقع با علم به موقعیت ایران از لحاظ اقتصادی و با توجه به اینکه ایران بیشتر واردکننده فناوری است تا تولیدکننده، چنین نتیجه گرفته شد که تعیین این قاعده در نظام حقوقی ایران با توجه به شرایط فعلی به مصلحت کشور نخواهد بود. در واقع در صورت پیوستن ایران به موافقتنامه تریپس به دلیل الحاق خودکار به معاهده رم ۲ و کنوانسیون برن دیگر تردیدی در اعمال این قاعده نخواهد ماند، اما پیش از الحاق به این موافقتنامه، اعمال این قاعده نتیجه‌ای جز ایجاد تکلیف برای اتباع ایرانی و به طور کلی محرومیت آنها از منابع خارجی نخواهد داشت.

منابع

- الماسی، نجاد علی. حقوق بین‌الملل خصوصی، چاپ اول، (تهران: نشر میزان ۱۳۸۳).
- توسلی نایینی، منوچهر؛ جعفری، شهین. «کنوانسیون برن ۱۸۸۶ (حمایت از آثار ادبی و هنری) و مزایای الحاق ایران به آن»، پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی (فقه و مبانی حقوق اسلامی)، دوره ۵، شماره ۱۷ (۱۳۸۸).
- جنیدی، لعیا. قانون حاکم در داوری‌های بین‌المللی، چاپ اول، (تهران: نشر دادگستر، ۱۳۷۶).
- حکمت‌نیا، محمود. «اصل سرزمینی مبنای نظری و آثار آن در نظام حقوق مالکیت فکری»، مجله حقوق اسلامی، شماره ۴۸ (۱۳۹۵).
- عاشوری، مهدی. تعارض قوانین در مسئولیت خارج از قرارداد، با مطالعه تطبیقی در حقوق ایران و فرانسه، (تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۹).
- مقصودی، رضا. «عامل ارتباط محل سکونت عادی در قواعد حل تعارض اتحادیه اروپا و ایران»، فصلنامه پژوهش حقوق خصوصی، سال پنجم، شماره هجدهم (۱۳۹۶).
- کاتوزیان، ناصر، قانون مدنی در نظم کنونی، (تهران: انتشارات میزان، ۱۳۸۷).

References

- Ansong, Alex. "The Concept of Sovereign Equality of States in International Law", *Gimpa Law Review*, Volume II (2018).
- Asensio, Pedro de Miguel. *Conflict of laws and the internet*, Edward Elgar (2020).
- Asensio, DE Miguel; Pedro, Alberto. *The Private International Law of Intellectual Property and Unfair commercial Practices: Convergence or Divergence?* (Mohr Siebeck, 2009).
- Basedow, Jürgen. *Intellectual Property in the Global Arena*, Mohr Siebeck, 2010

- Bonomi, Andrea. *Private International Law* ,(Switzerland, Sellier, 2007).
- Carmel E, "Taxonomy of new software exporting nations", *The Electronic Journal of Information Systems in Developing Countries*, Vo1. 3 (2003).
- Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, June 10, 1985, also known as the "New York Arbitration Convention" or the "New York Convention".
- Dessementet, Francois. *A European Point of View on the ALI Principles – Intellectual Property: Principles Governing Jurisdiction, Choice of Law and Judgments in Transnational Disputes*, Heinonline, 2004-2005)
- Dinwoodie, Graeme B., "Developing a Private International Intellectual Property Law: The Demise of Territoriality?" *William & Mary Law Review*, Forthcoming; *Oxford Legal Studies Research Paper*, No. 52 (2009).
- Drexl, Josef; Annette, Kur. *Intellectual Property and Private International Law: Heading for the Future*, (IIC Studies, 2005).
- Dutch Private International Law, The 2001 Act Regarding Conflict of Laws on Torts
- Engelen, M van. "Jurisdiction and Applicable Law in Matters of Intellectual Property", *Electronic Journal of Comparative Law*, vol. 14.3 (2010).
- Eechoud, M Van, *Choice of Law in Copyright and Related Rights, Alternatives to the Lex Protectionis, Conflict Rules for Modern Copy Right and Related Rights*, (Kluwer Law International, 2003).
- Eonsuk, kim. *Cross Border Enforcement of Patent Rights Limits and Solutions in Current Conflict of Laws Regime*, (Nagoya University, 2003).
- Garcimartin, Alfareze; Francisco J. *The Rome II Regulation : on the Way Toward a European Private International Code*, (Forum iuris Communis Europae, 2007).
- Geller Paul, Edward. "Conflicts of Laws in Copyright Cases: Infringement and Ownership Issues", *Journal of the Copyright Society of the USA*, Vol. 51 (2004).
- Ginsburg, Jane. "Private International Law Aspects of the Protection of Works and Objects Related Rights Transmitted Through Digital Networks", *Colum Journal of Law and Arts*, Vol. ???, 2015.
- Haimo, Schack. "The Law Applicable to Unregistered IP Rights After Rome II", *Ritsumeikan Law Review* (2009).
- .Hague Conference on Private International Law, Preliminary Convention on Exclusive Choice of Court Agreements.

- Holden, Adam. "When in Rome (II): Jurisdiction, Choice of Law and Foreign Copyright Infringement in New Zealand Courts", *Auckland University Law Review*, Vol. 22 (2016).
- Howard C. Anawalt. "International Intellectual Property, Progress, and the Rule of Law", *Santa Clara High Technology Law Journal*, Vol. 19 (2003).
- Kono, T; Jurcys, p., *Intellectual property and Private International Law, Comparative Perspectives*, (Hart Publishing, 2012).
- Kuipers, Jan-Jop. "Cartesio and Grunkin –Paul: Mutual recognition as a Vested Rights Theory Based on Party Autonomy in Private Law", *European Journal of Legal Studies*, Vol. (2009).
- Lipstein. K. (1981), "Principles of the Conflict of Laws, National and International, (The Hague/Boston/London)", *American Journal of International Law*, Vol.77, Issue 3 (1981).
- Lucas, Andre. *Private International Law Aspects of the Protection of Works and Subject Matter of Related Rights Transmitted Over Digital Network*, (Wipo, 2001).
- Ohly, Ansgar. *Choice of Law in Digital Environment- Problems and Possible Solutions*, (Hart Publishing, 2005)
- Patry, William. "Choice of Law and International Copyright", *The American Journal of Comparative Law*, Vol. 48 (2000).
- Pertegass Sender, Marta. *Crossborder enforcement of patent rights , an analysis of the interface between intellectual property and private international law*, (Oxford University Press, 2002).
- Pryles, Michael. "Tort and Related Obligations in Private International Law", *Collected courses of the Hague Academy in International Law*, Vol. 2 (1968).
- Regulation (EC) No 864/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 on the law applicable to non-contractual obligations (Rome II) [2007] OJ L199/40.
- Sender, Marta Pendegas. *Cross border enforcement of patent rights an analysis of interface between intellectual property and private international law*, (Oxford, 2002).
- Suthersanen, Uma. *Utility Models and Innovation in Developing Countries*, (International Centre for Trade and Sustainable Development (ICTSD), 2006).
- Torremans, P. L. C., *Intellectual Property and Private International Law*, EUR. INTELL. PROP. REV, Vol. (2006).
- Ulmer, Eugen. *Intellectual Property Rights and The Conflict of Laws : A Study Carried out For The Commission of The European*

Communities, Directorate- General for International Market and the Conflict of Laws, (Springer, 1978).

Waelde, Charlotte; Abbe, Brown; Smita, Kheria. *Contemporary Intellectual Property: Law and Policy*, forth edition, (Oxford, 2016).

استناد به این مقاله: ابروانی مهاجرانی، فاطمه السادات. (۱۴۰۰). قاعده کشور محل حمایت در حقوق مالکیت فکری، فرصت یا چالش؟. پژوهش حقوق خصوصی، ۱۰(۳۶)، ۹-۳۷. doi: 10.22054/jplr.2022.56715.2494

Private Law Research is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.